

**XXXXII Всеукраїнська науково-практична
конференція молодих учених, курсантів і студентів**

«АВІАЦІЯ ТА КОСМОНАВТИКА: НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ»

До Всесвітнього Дня авіації і космонавтики

12 квітня 2023 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬОТНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗБІРНИК ТЕЗ

**XXXXII Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих учених, курсантів і студентів**

**«АВІАЦІЯ ТА КОСМОНАВТИКА:
НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ»**

До Всесвітнього Дня авіації і космонавтики

12 квітня 2023 року

Кропивницький – 2023

*Збірник тез наукових доповідей рекомендовано до друку
Науково-методичною радою Льотної академії Національного авіаційного університету
(протокол № 3 від 16 травня 2022 р.)*

Матеріали XXXXI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених, курсантів і студентів «Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку» 12 квітня 2023 р. Кропивницький: ЛА НАУ, 2023. 496 с.

У збірнику подано тези доповідей за матеріалами XXXXI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених, курсантів і студентів «Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку».

Метою конференції є обмін досвідом молодих учених щодо розв'язання актуальних наукових проблем та їх розвитку у сфері авіації та космонавтики.

Збірник тез буде корисним студентам, курсантам, магістрантам, аспірантам, докторантам та всім зацікавленим особам.

Тези публікуються у авторській редакції. Автори несуть відповідальність за достовірність інформації, точність фактів, цитат, інших відомостей.

При використанні матеріалів, опублікованих у збірнику тез конференції, збереження авторських прав обов'язкове.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ (РЕДКОЛОГІЯ):

Голова:

Сорока Михайло Юрійович, кандидат технічних наук, доцент, заступник директора академії з навчальної, науково-методичної та виховної роботи Льотної академії НАУ.

Заступники голови:

Дмітрієв Олег Миколайович, доктор технічних наук, професор, декан факультету льотної експлуатації.

Кравцов Віталій Олександрович, кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. начальника відділу наукового розвитку.

Письменна Марія Сергіївна, доктор економічних наук, професор, декан факультету авіаційного менеджменту.

Члени оргкомітету:

Аксьонова Віра Ігорівна, доктор філософських наук, професор кафедри права та соціально-гуманітарних дисциплін.

Зеленська Лілія Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної та авіаційної підготовки.

Калашник-Рибалко Мирослава Анатоліївна, кандидат технічних наук, Голова Ради молодих учених.

Кушнієрова Надія Іванівна, кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри аеронавігації, метеорології та організації повітряного руху.

Лещенко Геннадій Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри аварійно-рятувальної, професійно-прикладної фізичної підготовки та туризму.

Москаленко Сергій Іванович, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права та соціально-гуманітарних дисциплін.

Радул Валерій Вікторович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри права та соціально-гуманітарних дисциплін.

Романько Ірина Іванівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри права та соціально-гуманітарних наук.

Сікірда Юлія Володимирівна, кандидат технічних наук, професор, завідувач кафедри конструкції повітряних суден, авіадвигунів та підтримання льотної придатності.

Суркова Катерина Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізико-математичних дисциплін та застосування інформаційних технологій в авіаційних системах.

Тимочко Олександр Іванович, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри льотної експлуатації та безпеки польотів.

13. ЗАГОРОДНЯ К.А., РОМАНЬКО І.І. Артур Антонович Анатра: хист підприємця та авіатора.....	307
14. ІВАНОВ Д.В., РОМАНЬКО І.І. К.Е. Ціолковський та Українська академія наук.....	309
15. КАЧІН Д.Д., РОМАНЬКО І.І. В.С. Будник та його науково-конструкторська школа.....	311
16. КОВАЛЕНКО В.В., РОМАНЬКО І.І. Стефанишин-Пайпер – третя українка у космосі.....	313
17. КОНДРАТЕНКО В.В., РОМАНЬКО І.І. Львів космічний.....	315
18. КРАВЧУК К.П. З історії авіації: перші польоти над Одесою.....	317
19. ЛАПКО С.В., РОМАНЬКО І.І. Одеський аероклуб: політ крізь роки.....	320
20. ЛИЖНЮК Н.С., РОМАНЬКО І.І. Вороновицький музей історії авіації та космонавтики імені Олександра Можайського.....	322
21. ЛІСТРОВИЙ А.В., РОМАНЬКО І.І. У небі Галичини: летунство Галицької Армії.....	324
22. МЕЛЬНИК І.С., РОМАНЬКО І.І. Роль України та українських пілотів в історії військової авіації російської імперії початку ХХ століття.....	326
23. МІТЬКОВА В.В., РОМАНЬКО І.І. Павло Попович. Перший український космонавт.....	328
24. МОТИЛЬ О.М., РОМАНЬКО І.І. Державне підприємство «Антонов».....	330
25. НИКИФОРОВ Є.В., РОМАНЬКО І.І. Авіаційне підприємство «Анатра» в роки Української революції 1917-1921 років.....	332
26. ОЛІЙНИК Р.А., РОМАНЬКО І.І. Авіаконструктор Хуго Юнкерс.....	334
27. ПІСКОРСЬКА В.В., РОМАНЬКО І.І. Внесок конструктора, винахідника П.А. Івенсена у розвиток авіаційної та ракетно-космічної галузей.....	336
28. ПЛАТОВ Р.Д., РОМАНЬКО І.І. Повітряно-десантні війська українських та зарубіжних армій.....	338
29. ПУЗАНОВА А.С., РОМАНЬКО І.І. Авіаційний ленд-ліз до СРСР у роки Другої світової війни.....	340
30. СВИРИДЕНКО М.В., РОМАНЬКО І.І. Англо-американські повітряні сили у бомбардуванні німецьких міст під час Другої світової війни.....	342
31. СЕРДЮК І.А., РОМАНЬКО І.І. Одеський авіаційний завод у роки Другої світової війни та післявоєнні десятиліття.....	344
32. СИДОРОВА А.О., РОМАНЬКО І.І. Науково-конструкторська школа М. К. Янгеля.....	346
33. СІНКОВСЬКИЙ О.Д., РОМАНЬКО І.І. Історія проектування та будівництва в Україні літаків для морської авіації.....	348

Одеський аероклуб: політ крізь роки

Анотація. Тези містять інформацію про створення та діяльність Одеської школи пілотів у першій чверті XX століття.

Ключові слова: Одеський аероклуб, виставка аеропланів, Одеська школа пілотів.

Abstract. The thesis contains information about the creation and activities of the Odesa School of Pilots in the first quarter of the twentieth century.

Keywords: Odesa Flying Club, an exhibition of airplanes, Odesa Pilot School.

21 березня 1908 року в Одесі відбулися установчі збори членів «Нового науково-спортивного товариства Одеський аероклуб». Ця дата була оголошена днем заснування Одеського аероклубу – першого в російській імперії. Здійснював керівництво аероклубом – Комітет, а його Президентом став командувач Одеським військовим округом генерал від кавалерії А.В. Каульбарс. За літню навігацію 1908 року вдалося здійснити 13 вдалих польотів на повітряній кулі, висота підйому сягала 1000 метрів. 26 липня 1908 року з борту кулі було проведено перше в історії аерофотознімання Одеси. Ентузіасти зібрали планер, на якому майбутні льотчики здійснювали короточасні польоти. Планер запускали в небо методом буксирування за автомобілем «Мерседес» [1].

З 1910 року аероклуб почав проводити регулярні показові польоти. На закупленому у Франції аероплані «Фарман IV» льотчик Михайло Єфімов здійснив перший вдалий політ з одеського іподрому 8 березня 1910 року. У 1910 році в Одесі відкрилася «Фабрично-заводська, художньо-промислова і сільськогосподарська всеросійська виставка». На виставці було представлено величезну кількість павільйонів, салонів і секцій, влаштованих з одеською дотепністю. Найвідвідуванішою локацією виставки був повітроплавний павільйон, обладнаний одеським аероклубом. Павільйон являв собою величезний намет-шатер з щільного авіаційного шовку. Експонувалися аероплани «Антуанетт», «Блеріо», «Фарман», а також моделі літальних апаратів місцевого складання; повітряна куля.

Сучасникам запам'ятався один із перших польотів в Одеському небі, здійснений Сергієм Уточкіним під час проведення виставки. 3 липня 1910 р., при величезному скупченні людей, Уточкін на літаку «Фарман», розігнавшись по центральній алеї Олександрівського парку, злетів у небо, зробив кілька кіл над Одеською затокою і сів на протилежному боці затоки в селі Дофінівка.

Після здійснення польоту «Одеські новини» відзначили: «Вчорашній рідкісний по сміливості політ С. І. Уточкіна з території виставки для розвитку авіації має не менше значення, ніж переліт Блеріо через Ламанш» [2].

Після завершення виставки восени 1911 року всі павільйони були демонтовані і передані власникам. Будівлю повітроплавного павільйону було з дозволу міської влади демонтовано і перенесено на місце організації виробництва літаків, згодом це приміщення стало додатковим ангаром і частиною авіаційного заводу «Анатра».

Перші кроки школи льотчиків тісно пов'язані з виникненням Одеського аероклубу (ОАК) і авіазаводу. Спочатку клуб займався популяризацією польотів на повітряних кулях. Але вже в 1910 р. клуб організував перший в російській імперії політ на аероплані. Під враженням вдалих польотів президент клубу А. Анатра придбав один апарат типу «Блеріо». Це дало можливість 15 липня 1910 р. відкрити Військово-авіаційні класи – попередника майбутньої авіашколи. Регулярні заняття розпочалися 1 серпня 1911 року. В якості інструктора був запрошений досвідчений пілот В.М. Хіоні. До кінця року не було жодного нещасного випадку та серйозної поломки аероплана.

Наступний 1912 р. став переломним в історії Одеської школи пілотів. За три місяці було побудовано: 4 великих ангара, будівля для членів ОАК і учнів школи, поруч – вишка висотою 17 м, в глибині ділянки – приміщення для службовців при школі. З 9 по 12 серпня 1912 р. два літака ОАК взяли участь у військових маневрах Одеського військового округу. Успішні дії авіації на навчаннях спонукали військове відомство замовити школі 5 апаратів. У першій половині 1914 р. школа була передана військовому відомству. У 1916 р. в ній налічувалося понад 150 курсантів на трьох відділеннях. В Одеській авіашколі заохочувалася конструкторська думка. Влітку 1916 В.М. Хіоні спроектував двомоторний двофюзеляжний літак і сам підняв машину в повітря [3].

У період революції 1917-1921 рр. за умов частоті зміни влади в Одесі, авіашкола перестала існувати. Необхідні для фронту командні кадри готувалися безпосередньо у військових частинах на короткотермінових курсах. Одеська авіашкола відновила свою роботу на зламі 1928-1929 рр.

Напередодні німецько-радянської війни в 1940 р. школа пілотів була переведена з прикордонної зони в м. Конотоп. У червні 1941 р. школу евакуювали в тил до м. Грозний, де льотчики перебували на навчальному аеродромі. Наближення фронту до Північного Кавказу змусило школу передислокуватися через Баку і Красноводськ до Середньої Азії. Одеська школа пілотів з перервою діяла з 1911 по 1944 роки.

Список використаних джерел:

1. Перші підкорювачі одеського неба URL: <http://surl.li/gadkl> (дата звернення: 25.03.2023).
2. Романько І. І. Історія авіації. Навчальний посібник. Змістовий модуль 1. Історія виникнення та розвитку повітроплавання і літальних апаратів, важчих за повітря. Світова та вітчизняна авіація в першій половині XX ст. Методичні матеріали до самостійної роботи. Кропивницький: Вид-во ЛА НАУ, 2023. 380 с.
3. Юрченко О. А., Курченко Т. Є. Крила південного неба (до питання становлення авіації в південних районах України) URL: <https://nau.edu.ua/> (дата звернення: 25.03.2023).